

שפת אמת על התורה

עש"ק פ' יתרו, תשפ"ג

Sponsored by Dubbin and Marcella Hanon
In honor of Moshe Berman's Bar Mitzvah

1. פרשת יתרו (כ:יד)

לא תחמד בית רעה ס לא תחמד אשת רעה ועבדו ונאמתו ושורו ונחמרו וכל אשר לרעה:

אבן עזרא (שם)

אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות... ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'... ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי...

בית הלוי (שם)

לא תחמוד... וכבר הסביר האבן עזרא... והוא הסבר יפה גם נעים. אמנם גם בלא"ה ניחא דהנה כל אדם יוכל לשער בעצמו וברור הוא דאם יתאוה האדם לאיזו דבר תאוה היותר גדולה אצלו כל אחד לפי טבעו ויהיה גם קרוב להשיג תאוותו וילך אחריה ואז היצה"ר בוער בו כאש ורק דרך הילוכו הוא על גב הנהר הקפוי מקרח ובדרך ריצתו נחלקה רגלו על הכפור וחשב ליפול, הרי באותו רגע שנחלקה רגלו ונטה לפול הרי אז יבטל ממנו כל אותו התאוה דהפחד שנתפחד מהנפילה העביר ממנו כל רצונו דכן יסד הבורא יתברך בטבע כל הברואים דגם מעט פחד שיעלה על לב האדם מעביר ממנו כל כחות התאוה והחמדה, וא"כ אחרי שהזהירה התורה בלאו דלא תחמוד ואסרה לחמוד אם היה להאדם יראה מן האיסור אפי' יראה קטנה כיראת הנפילה גם כן שוב לא יחמוד כלל. ובזה יבואר טעות האדם מה דסובר דיש לו תירוץ על המעשים רעים שלו כי בא לו ע"י תגבורת היצה"ר, ואין זה תירוץ דבמעט יראת ה' אם היה מעלה על לבו לא היה היצר יכול לו כלל... וזהו שאמר הכתוב (דברים ל) מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה כו' וללכת בדרכיו... וזהו ביאור הכתוב (שמות כ) ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו דע"י היראה ינצל מן היצה"ר ולא יחטאו כלל...

שפת אמת שמות פרשת יתרו שנה תרלו

באבן עזרא הקשה על לא תחמוד. ותי. ע"ש. אבל באמת נראה כי אף שיש חמדה לעניני עוה"ז. אך התשוקה צריך להיות באדם לקיים מאמר ה'. וזאת החמדה תגבור נגד כל החמדות שבעולם. וע"ז נאמר בטל רצונך מפני רצונו. ואפשר זה בא אחר קיום מ"ע באהבה. אך מקודם כ' סור מרע כפשוטו מגזירת המלך כדברי א"ע הנ"ל.

שפת אמת ויקרא פרשת צו שנה תרמד

אכן הרמז כי זה הביטול בלב מרוב התלהבות הרצון להשי"ת נשרף ומתבטל המחשבה זרה כענין בטל רצונך מפני רצונו. מפני רצונו דייקא. מרוב אהבה ודביקות וכלות הנפש לעשות רצון השי"ת עד שכל הרצונות יתבטלו כהמס דונג מפני אש. ובוודאי בימים אלו קודם פסח מתחדש אהבה ורצון בלבנות בניי שהם הימים שבחר בנו השי"ת ועשו בניי מצוה הראשונה בשמחה. לכן עדיין בימים הללו מתעורר אהבת בניי להשי"ת לכן בכח זה יכולין להשבית ולבטל החמץ:

2. שפת אמת שמות פרשת יתרו שנה תרמח

בפסוק (כ:יז) [ויאמר משה אל העם] אל תיראו [כי לבעבור נסות אתכם... [ובעבור תהיה] יראתו על פניכם [לבלתי תחטאו]. ולכאורה הוא תרתי דסתרי. אך הענין שהיראה צריך להיות כדי שלא יחטא כמ"ש שיראה היא ליזהר ממל"ת. אבל לא שיתרחק ע"י היראה מעבודת הבורא יתברך. כמ"ש וירא העם וינועו כו' מרחוק. וע"ז אמר להם מרע"ה אל תיראו:

שפת אמת על התורה

עש"ק פ' יתרו, תשפ"ג

Sponsored by Dubbin and Marcella Hanon
In honor of Moshe Berman's Bar Mitzvah

3. שפת אמת שמות פרשת יתרו שנה תרמב

ויחנו במדבר שלא מצאו להם מנוח בכל המקומות של ישוב. מרה רפידים. רק במדבר. כי הדור שיצאו ממצרים נתעלו מגשמיות. ולא סבלו כל המקומות כאשר מצינו ברשב"י ע"ה ביציאתו מן המערה. וז"ש ויחנו במדבר. וכאשר חכמים הגידו כי לא מצא הקדוש ברוך הוא מקום טוב לתורה רק במדבר. כן הכנת בני"י לא נתיישר בלבם עד שהגיעו למדבר אז ויחנו. ועיי' בס' תפארת ישראל הטעם:

ספר תפארת ישראל פרק כו

כאשר התבאר למעלה (פכ"ה) שזמן התורה אינו במקרה, כך מה שנתן התורה במדבר אינו במקרה... הנה נתנו טעם באי זה צד ראויה שתנתן התורה במדבר. ורצו בזה, כי הים והירדן הם חמריים, שגדילים בו הנבראים החמריים, ושם משכנם. ולפיכך אין להם קיום ועמידה עם השם יתברך, שהוא קדוש, נבדל מן החמרי. ולפיכך בים נאמר (תהלים קיד, ג) "הים ראה ויננס הירדן יסוב לאחור", שלא היו יכולים אלו דברים לעמוד עם השם יתברך. אבל המדבר, מפני שאין בו דבר חמרי, שהרי אין בו מציאות חמרי, ואין דרים בו הנבראים החמריים, רק היא שממה וציה... ובשביל כך נתנה התורה, שהיא השכל הגמור, במדבר. כי המדבר משולל מן הדברים החמריים, בעבור שלא נמצא בו דברים הגשמיים. הנה המקום המיוחד לתורה היא המדבר... ומה שנתנה התורה במדבר, מורה על עצם התורה, כי המצות שבה הם דברים שאינם טבעיים, וכמו שאמרנו. כי יש שהיו אומרים כי התורה לפי הטבע, ומה שאסרה החלב והדם בטבע. ודבר זה אינו... ומפני שהתורה היא אלהית שכלית, ואינה נימוסית, לכך נתנה במדבר... וגם בחבור גבורות ה' (פכ"ב) באריכות...

4. שפת אמת שמות פרשת יתרו שנה תרלז

זכור את יום השבת לקדשו ש"י תעבוד וע"כ מלאכתך. רש"י פי' שיהי' כאלו כ"מ עשוי'. ובאוה"ח פי' שהוא ברכה שבששת ימים תוכל לעשות כל מלאכתך ולא תצטרך לעבודת יום השבת ע"ש. והאמת כי זאת הברכה היא עי"ז שנעשה בעיני האדם כאילו כל מלאכתו עשוי'. ואינו מהרהר אחר מלאכה בעבור רצון המקום ב"ה. על ידי זה נעשה מלאכתו באמת באין מחסור. וזהו בהקדמת זכור את יום השבת לקדשו. והנה הזכירה הוא בחול. כי בשבת הוא עצם היום. רק בימי המעשה צריכין לזכור יום השבת. ועי"ז ניתוסף ברכה בהמעשים. פי' שגם בימי המעשה שצריך לעסוק במעשים ומלאכות גשמיות. מ"מ צריך שיהי' השתוקקת האדם להשבת. שיהי' עליו לעול ולמשא מה שצריך לעסוק בזה. ומכ"ש להיות מוכן לבטל מעשהו. שיהי' כאילו מלאכתו עשוי'. אם הי' רצון המקום שישבות ממלאכה מבטל עצמו מלהרהר אחר מלאכה. ובזוכרו זאת יש ברכת השבת במעשיו. וזה ענין כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה. ושמירה הוא השתוקקות להשבת כמו שמר את הדבר:

5. שפת אמת שמות פרשת יתרו שנה תרמד

בפסוק (יח:א) וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ [כֹּהֵן מִדִּין חֵתָן מִנְּשֵׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ] פִּי הוֹצִיא [יְקוֹק אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם]. וקשה דכבר כ' אשר עשה כו'. וי"ל הפי' שבכח יציאת מצרים נפתח הפתח לגרים. כמ"ש (מכילתא יתרו יח:א) עד עתה אין עבד יכול לברוח כו'. ובכח יצ"מ נתרחב כח הקדושה. וניתוספו גרים. כמ"ש וגם ערב רב עלו. לכן הי' בכח יתרו לשמוע ולאתכפיא לסטרא דקדושה. ובמד' הסמיכות דיתרו למלחמת עמלק לץ תכה ופתי יערים כו'. כי הנה עי"י יצ"מ נתברר התערבות של טו"ר. והי' נמצא גם באומות ניצוצות הטובים רק שהיו מעורבין. וביצ"מ שנבדלו בני"י להיות קודש לה'. ממילא כל מי שהי' בו רצון טוב לשמים. יכול להתקרב עי"י בני"י. וכל מי שהי' רשע בזדון נתברר רשעו. ונתברר עי"י בני"י רשעת עמלק וטובת יתרו: